

TŪJAS CIEMA ATTĪSTĪBAS PLĀNS

2020 - 2023

IEVADS

Tūjas ciema attīstības plāna izstrāde tika uzsākta 2019. gada maijā INTERREG Centralbaltic programmas projekta Nr. CB 627 “COAST4US” (latv.val. - Piekraste mums) ietvaros. “COAST4US” ir starptautisks projekts ar mērķi attīstīt jaunu, inovatīvu, visaptverošu un vietējās vajadzībās balstītu plānošanas pieeju jūras un piekrastes teritoriju attīstībai Somijā, Latvijā, Zviedrijā un Igaunijā. Latvijā par projekta īstenošanu atbild Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija (VARAM) ar partneriem, to vidū arī, Salacgrīvas novada pašvaldību.

Tūjas ciema attīstības plāna izstrādes procesu, Salacgrīvas novada domes uzdevumā, vadīja biedrība “Latvijas Lauku forums”. Dialoga un sadarbības veidošanai vietējā kopienā tika pievērsta īpaša uzmanība, lai attīstības plāns būtu balstīts Tūjas iedzīvotāju vajadzībās un stiprinātu vietējo kopienu, veicinot organizētas cilvēku grupas veidošanos Attīstības plāna ieviešanai un ilgtspējas nodrošināšanai.

Attīstības plāns izstrādāts trīs gadu periodam, iekļaujot iedzīvotāju veidotu vīziju par ciema attīstības virzienu 2050. gadam. Šī Attīstības plāna galvenais uzdevums ir identificēt konkrētus rīcības virzienus un veicamās darbības, lai sekmētu mērķtiecīgu rīcību kopīgas vīzijas sasniegšanai.

Ciema attīstības plāna izstrādes process sastāvēja no vairākām daļām – **datu analīzes un pirmsizpētes vizītes**, kuru laikā tika apkopota informācija par esošo situāciju Tūjas ciemā, kā arī tika veiktas divas intervijas ar ciema pārstāvjiem; **pirmās iedzīvotāju sanāksmes**, kuras laikā tika identificēti galvenie izaicinājumi un mērķa grupas; **trīs tematiskajām sanāksmēm** (Vide un vides pakalpojumi, uzņēmējdarbība un komandas veidošana); kā arī **noslēdzošās sanāksmes**, kuras laikā tika prezentēti un apspriedei nodoti Tūjas attīstības plāna galvenie punkti. Kopumā aktivitātes ilga trīs mēnešus un tika iesaistīti 80 dažādu profesiju un vecumu Tūjas iedzīvotāji un viesi.

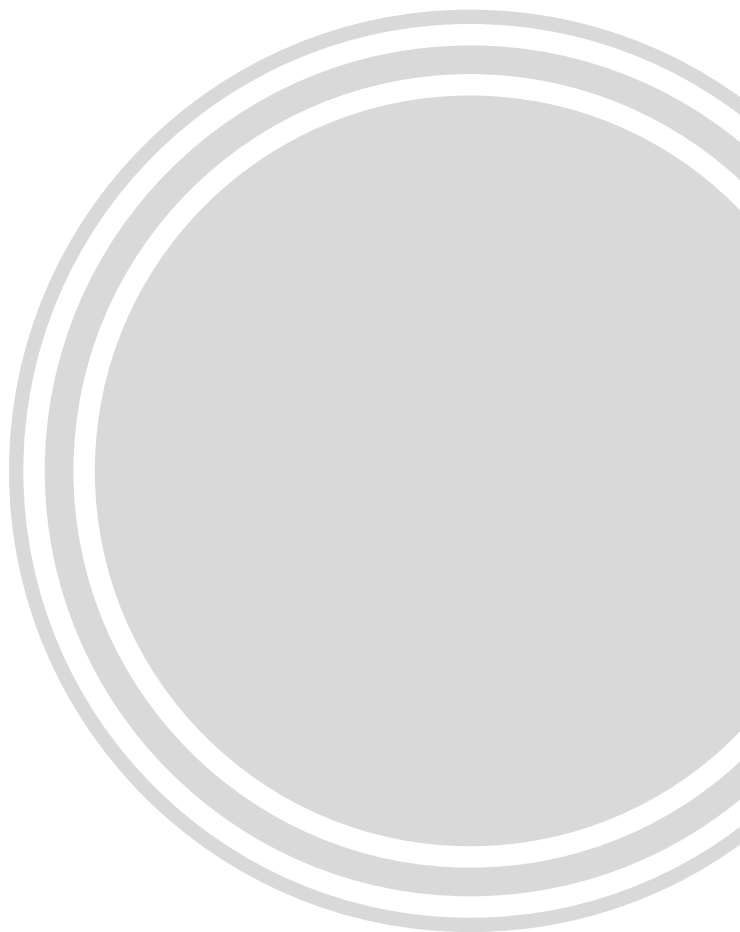

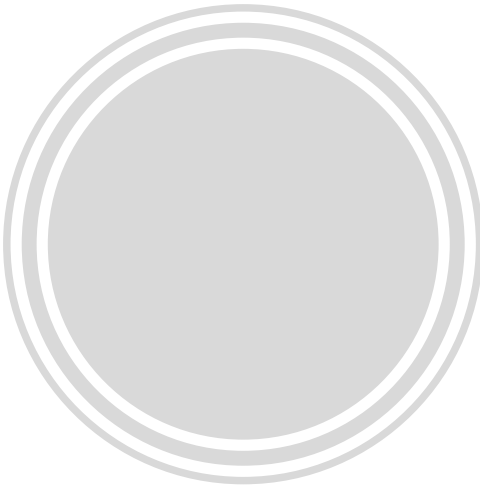
Sirsnīgs paldies katram Tūjas iedzīvotājam un viesim, kurš aktīvi iesaistījies attīstības plāna izstrādes procesā.

Īpašu paldies par informatīvo atbalstu un sarunām veltīto laiku sakām Zeltītei Millerei, Rūtai Kalniņai, Helmutam Rudzītim un Kristapam Jankovičam.

SATURS

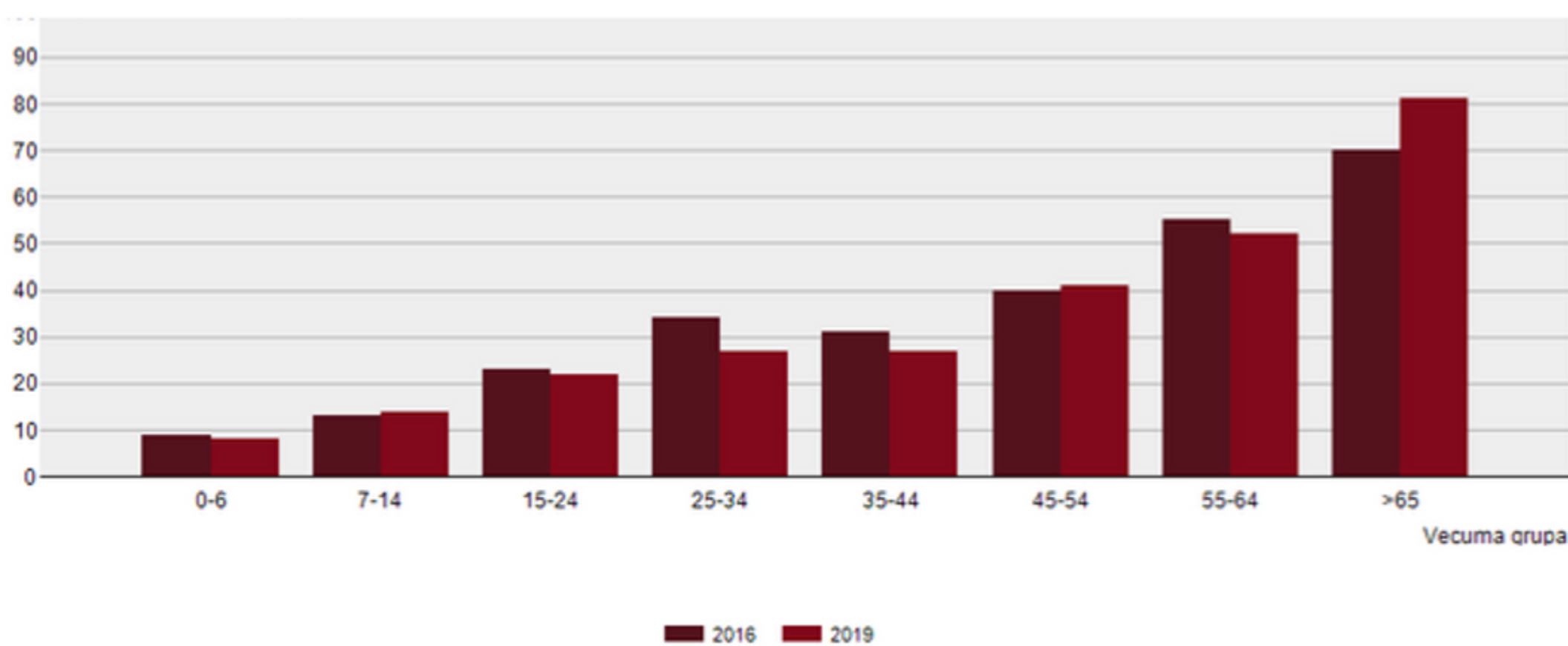
Ievads	2
Tūjas ciems un tā iedzīvotāji	4
Tūjas ciema attīstības vīzija	6
Ciema attīstības kodola izveide, sabiedrības iesaiste, plāna īstenošana	8
Rīcības plāns	9
Identificētie attīstāmie objekti 3 gadu mērķa sasniegšanai	10
Rekomendācijas pašvaldībai	12
PIELIKUMI	13

TŪJAS CIEMS UN TĀ IEDZĪVOTĀJI

Tūjas ciems (Liepupes pag., Salacgrīvas nov.) jau izsenis ir viena no iecienītākajām atpūtas vietām pie jūras Vidzemes reģiona pilsētu – Valmieras, Cēsu un Limbažu - un lauku iedzīvotājiem, tāpat šo piekrastes ciemu izdevīgās atrašanās vietas dēļ iecienījuši arī Rīgas iedzīvotāji un ārvalstu tūristi. Savulaik ciema dzīvi raksturoja arī ražošanas (Tūjas ķieģeļu ceplis) un zivju pārstrādes industrija, kas nu jau vairākus gadu desmitus nepastāv, par galvenajām uzņēmējdarbības nozarēm ciemā atstājot tūrisma pakalpojumu sniegšanu un mazo komercdarbību.

Uzņēmējdarbības vides maiņa nav atstājusi bez sekām arī iedzīvotāju sastāvu (skaitu un struktūru) – strauji samazinoties iedzīvotāju skaitam un palielinoties sezonālo iedzīvotāju īpatsvaram¹. Izmaiņas iedzīvotāju skaitā pēdējo trīs gadu laikā nav novērotas, toties mainījusies iedzīvotāju struktūra, palielinoties pensijas vecuma iedzīvotāju īpatsvaram un samazinoties iedzīvotāju īpatsvaram vecuma grupā no 25 līdz 44 gadiem (att.nr.1).

Attēls Nr.1

Vasarā Tūjas iedzīvotāju skaits teju desmitkārtšojas, t.i. no 275 līdz 2000. Nozīmīgās sezonālās iedzīvotāju skaita svārstības nepaliek bez sekām, jo Tūjas ciemā nav pietiekamas infrastruktūras, lai nodrošinātu visu viesu un sezonālo iedzīvotāju uzņemšanu – kas rada nopietnu apdraudējumu videi un Tūjas pamatiedzīvotāju labsajūtai.

Tūjas iedzīvotāji ir dažādi - gan dažādu tautību (latvieši, krievi, ukraiņi, romi u.c.), gan spilgti iezīmējas sezonālitate, izšķirot vasarniekus, no iedzīvotājiem, kas Tūjā dzīvo visu cauru gadu. Dažādo tautību pārstāvji savā starpā saprotas labi un veido viendabīgu iedzīvotāju kopumu, savukārt, starp vasarniekiem un pamatiedzīvotājiem vērojamas nesaskaņas, kas rodas galvenokārt jau augstāk minētās nesakārtotās infrastruktūras dēļ, tomēr daudzkārt arī nepietiekamas savstarpējās komunikācijas rezultātā. Bet infrastruktūra var būt arī iedzīvotājus vienojošs elements, kā noskaidrojās pirmās sanāksmes laikā publiskā telpa var izraisīt līdzīgas sajūtas dažādās iedzīvotāju grupās (sk. karti pielikumā)

[1] Pēc Centrālās statistikas pārvaldes datiem Tūjā 2019. gadā ir 272 reģistrēto iedzīvotāju, 2016. gadā bija reģistrēti 275 iedzīvotāji. 2000.gadā Tūjā reģistrēti 420 iedzīvotāji.

Vasarnieki dzīvo diezgan noslēgti, reti iesaistoties vietējos sabiedriskajos procesos. Komunikācijas iespējas starp abām pusēm šobrīd ir iespējamās abos Tūjas veikalos, kafejnīcā “Liedags”, kā arī Tūjas bibliotēkā, kur klientu starpā atrodamas visas iedzīvotāju grupas. Tūjas bibliotēka tiek dēvēta arī par Zinību centru – tajā ne tikai tiek piedāvāta iespēja izmantot telpas sanāksmēm, pasākumiem un izstādēm, bet tiek organizēti dažādi iedzīvotājus vienojoši kultūras pasākumi. Tūjas ciemā dzīva ir tradīcija par ciema vecāko jeb neformālo ciema līderi, kura darbība tiešā veidā saistīta ar iedzīvotāju interešu pārstāvniecību, piemēram, 2010.gadā izveidotajā Salacgrīvas novada ciemu vecāko konsultatīvajā padomē. Ciemā darbojas Tūjas ciema attīstības biedrība “Tūjaskrasts”, kuras darbībā iesaistījušies vairāk kā 20 biedri un kura savulaik aktīvi īstenojusi uz ciema attīstības veicināšanu vērstus projektus.

Tūjas ciema apbūve ir izpletusies abos virzienos paralēli jūras piekrastei, tādejādi gan teritoriāli, gan sabiedrības apziņā sadalot Tūju Ziemeļu un Dienvidu daļā. Specifiskā un vietām haotiskā privātmāju apbūve radījusi nopietnus šķēršļus cilvēku kustībai no un uz jūru. Atbilstoši ciema dalījumam Z un D daļā ir izveidojusies arī divi ciema centri – pirmais tuvāk D daļai veidojies nozīmīgā autoceļu krustpunktā, ar autobusu pieturu, tiltu pār Zaķupīti, veikalu un ēdināšanas iestādi, šajā Tūjas daļā atrodas arī degradēta rūpniecības teritorija – kādreizējais Tūjas ķieģeļu ceplis, kas vēl joprojām ir nozīmīgs Tūjas ciema identitātes elements. Savukārt, otrs centrs, kas ir tuvāk Z daļai veidojies daudzdzīvokļu māju tuvumā ar veikalu un zinību centru (bibliotēku). Tūjas ciema teritorijā spēkā esoši vairāki pašvaldības plānošanas dokumenti, kuros iezīmētie attīstības virzieni sasaucas ar tālāk šajā dokumentā aprakstīto iedzīvotāju izstrādāto Tūjas ciema attīstības vīziju, par Tūju kā izmeklētu kūrvieta (sk.7.lpp), tādejādi pamatojot šīs vīzijas dzīvotspēju un nodrošinot vidējā termiņā virzību uz šīs vīzijas sasniegšanu. Tā piemēram, Salacgrīvas novada attīstības programmā 2015-2021 kā prioritāte izvirzīta tūrisma reģiona atpazīstamības veicināšana par galveno rīcību iezīmējot tūrisma infrastruktūras sakārtošanu.

Tāpat uzsvars likts uz veiksmīgas uzņēmējdarbības vides veidošanu nodrošinot kvalitatīvus pašvaldības pakalpojumus un atbalsta pasākumus uzņēmējiem un investoriem. Savukārt Salacgrīvas novada teritorijas plānojumā 2020-2030 par svarīgu atzīta apmeklētāju plūsmas organizēšana Tūjā, cilvēku negatīvās ietekmes mazināšana uz vidi, kā arī infrastruktūras pilnveidošana kultūras un dabas mantojuma pieejamības uzlabošanai un popularizēšanai. Teritorijas plānojums paredz arī ciemu teritoriju paplašināšanos virzienā uz sauszemi. Salacgrīvas novada ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2015.-2038. gadam paredz jahtu ostas būvniecību Tūjā, uzsverot, ka pēc būvniecības procesa noslēgšanās paredzēts virzīt Tūjas pludmali “Zilā karoga” piešķiršanai. Tāpat iezīmēta nepieciešamība degradēto teritoriju sakārtošanai, padarot ainavu pievilcīgu un piešķirot vietām “otro elpu” pilnvērtīgai izmantošanai.

Ne pārāk liela, ne pārāk maza, ģimenēm un atpūtai draudzīga, mazajai uzņēmējdarbībai vēlīga, tāda ir izsapņotā Tūja. Ar spēcīgu identitāti apveltīta, smeloties un iedvesmojoties no pagātnes stāstiem un liecībām, mazliet lepna, bet pieejama – Tūja 2050.gadā ir kļuvusi par izmeklētu kūrvieta, kas ar savām dabas bagātībām lutina gan viesus, gan pašus Tūjiešus – Tūjas identitātes nesējus.

Tūja, 2050. gads

Tūjā dzīvo aptuveni 5000 iedzīvotāju, no kuriem 40% dzīvo un ir deklarēti Tūjā, bet pārējie 60% Tūjā ierodas vasarā un brīvdienās. Tūjas iedzīvotāji galvenokārt ir latvieši, bet daļa - citu ES valstu un Krievijas pilsoņi.

Tūjā ir izveidotas aptuveni 1000 guļvietas tūristiem, kas atrodas Tūjas kempingos un nelielās viesnīcās. Sezonas laikā Tūjā nakšņo 6000 cilvēki, bet dienā uzturas ne vairāk kā 10 000 cilvēki.

Atbilstoši Tūjas viesu un iedzīvotāju skaitam tiek plānota arī publiski pieejamā infrastruktūra - ielas, veloceļi, stāvvietas u.c.

Sezonalitātes mazināšanai, lai zaudējumus neciestu vietējie pakalpojumu sniedzēji, tiek būvēti/izveidoti objekti liela daudzuma tūristu uzņemšanai - muzeji, atpūtas un izklaides kompleksi un sporta halles. pamattekstu

Tūja teritoriāli ir izpletusies, galvenokārt virzienā uz Via Baltica šoseju, kur atrodas galvenie pakalpojumu piedāvātāji kā arī attīstās apbūve - dzīvojamās mājas līdz četriem stāviem.

Tūjas iedzīvotāji daļu publiskos pakalpojumus izmanto ārpus Tūjas, kur atrodas, piemēram, skola un slimnīca. Tomēr pašā Tūjā ir attīstīti ikdienas pakalpojumi, piemēram, aptieka.

No 5000 Tūjas iedzīvotājiem 10 % strādā Tūjā, galvenokārt tūrisma vai pakalpojumu nozarē, 50% Rīgā, galvenokārt tie, kas nav deklarējušies, un 35 % reģionā (gan tie, kas deklarējušies, gan tie, kas Tūjā dzīvo sezonā vai brīvdienās), un 5 % citur.

Tūja tiek veidota kā vieta ģimenēm ar bērniem un jauniešiem, līdz ar ko paredzēts veidot Tūjas ciemu drošai rekreācijai ar iespēju mobilitātei ar reģiona attīstības centriem un Rīgu.

CIEMA ATTĪSTĪBAS KODOLA IZVEIDE, SABIEDRĪBAS IESAISTE

Tūjas ciema attīstības plāna īstenošanai jābalstās uz ciema "līderu" pleciem - tiem cilvēkiem, kas atsevišķu Tūjas iedzīvotāju grupu vidū ir iemantojuši cieņu un atzīti par tā sauktajiem "viedokļu līderiem". Attīstības plāna izstrādes laikā Tūjā identificēti 10 ciema "līderi", kuru starpā nav izveidojusies ilgstoša sadarbības pieredze, lai gan šķēršļi kopdarbībai nav novēroti. Kā piemērotākā juridiskā forma sadarbībai ir atzīta jau esošā biedrība "Tūjaskrasts". Lai arī šī biedrība neapvieno visus ciema viedokļu līderus un pēdējos gados nav izcēlusies ar daudz īstenotām aktivitātēm, nav identificēti šķēršļi ciema attīstības pasākumu īstenošanai biedrības "Tūjaskrasts" ietvaros.

Plāna turpmākajai attīstībai un ilgtspējas nodrošināšanai, kā arī jaunu rīcību identificēšanai un risinājumu meklēšanai un īstenošanai, biedrībai "Tūjaskrasts" ir jāpalielina organizācijas kapacitāte ar sekojošiem pasākumiem:

- Jaunu biedru uzņemšana un to iekļaušana biedrības ikdienas darbu plānošanā un īstenošanā;
- Finansējuma piesaiste organizācijas funkcionālās darbības nodrošināšanai (piemēram, Nacionālais NVO fonds, Aktīvo iedzīvotāju fonds u.c.);
- Biedrības attīstības stratēģijas izstrāde;
- Biedrības funkcionēšanas pamatprincipu, tai skaitā prioritāšu noteikšana, izstrāde un ieviešana dzīvē;
- Biedrības komunikācijas kanālu attīstība ar sabiedrību un sadarbības partneriem;
- Biedrības 3 pamatdarbības virzienu noteikšana:

(1) Biedrība kā ciema attīstības asociācija (iedzīvotāju un biedru kapacitātes stiprināšana semināru, apmācību un pieredzes apmaiņu formātā, kopdarbības aktivitāšu organizēšana, tai skaitā tīklošanās, talkas un tematiski vakari, ciema plāna īstenošana, aktualizēšana un jaunu rīcību identificēšana);

(2) Teritorijas infrastruktūras un plānojuma uzlabošana (sadarbības uzturēšana un interešu aizstāvība ar novada domi, prioritāšu uzturēšana un aktualizēšana kā arī ieviešanas kontrole), pro-aktīva darbība Vietējās rīcības grupas (biedrība "Jūrkante") darbā;

(3) Tūjas kultūrvides un sociālās vides uzlabošana (organizējot kultūras, izklaides u.c. pasākumus).

Tūjas attīstības virzītājiem ir jārespektē Tūjas iedzīvotāju dažādās intereses un nepārtraukti jāstrādā pie sadarbības šķēršļu likvidēšanas. Atsevišķu iedzīvotāju esamība vai neesamība biedrībā "Tūjaskrasts" nevar un nedrīkst būt šķērslis kopdarbībai. Konflikta gadījumā vai arī situācijā, kad kādas iedzīvotāju grupas paliek arogantas pret Tūjas attīstības iniciatīvām, vēlams piesaistīt mediatoru.

Iedzīvotāju mobilizējošs process ir darbs pie vietējās identitātes izveides un tās iekļaušanas kopīgā Tūjas zīmolā ar tam raksturīgajiem punktiem - zīmola stāsta, zīmola ziņām un pievienoto vērtību.

ATTĪSTĪBAS PLĀNA ĪSTENOŠANA

Attīstības plāna īstenošanai un ilgtspējas nodrošināšanai ir izdalīti 7 rīcības virzieni, no kuriem divi ir visaptveroši un caurvij pārējos rīcības virzienus. Sekojošais rīcības plāns iekļauj gan 3 gadu mērķu sasniegšanai paredzētās darbības, gan ilgtermiņa darbības attīstības plāna ilgtspējas nodrošināšanai un mērķtiecīgai virzībai uz iedzīvotāju izstrādāto vīziju.

3 gadu rīcības plāna mērķis : uzsākt mērķtiecīgi virzītu darbību, balstītu uz vietējās kopienas aktivizēšanos, attīstības plānā iekļautās vīzijas sasniegšanai.

2. Kopdarbības attīstība	1. Tūjas redzējuma virzīšana				
	2. Vietas vides plānošana	4. Infrastruktūra un telpiskais plānojums	5. Uzņēmējdarbības attīstība	6. Identitātes pilnveidošana	7. Tūja cilvēkiem

1. Tūjas redzējuma virzīšana

Ilgtermiņa modeļa izstrāde sadarbībai ar Pašvaldību – klātesamība novada ilgtermiņa attīstības plāna izstrādē, biedrības « Tūjaskrasts » pilsoniskā līdzdalība (3 gadu mērķis);

2. Kopdarbības attīstība

- Vietējās kopienas mobilizācijas plāns - sadarbības un vīzijas sasniegšanai nepieciešamo pasākumu kopumu un komunikācijas uzturēšanu ar vietējo sabiedrību (3 gadu mērķis);
- Biedrības «Tūjaskrasts» attīstība - biedrības stratēģijas izstrāde, komunikācija ar kopienu, interešu aizstāvība ciema attīstības plāna ieviešanai, tai skaitā finanšu plānošana (3 gadu mērķis);
- “Smart village” ★ koncepta ieviešana kopienas iesaistei (3 gadu mērķis);
- Kopienas stiprināšanas aktivitātes – apmācības par vides veidošanu, uzņēmējdarbību un pilsonisko aktivitāti, pieredzes apmaiņas labās prakses izziņai (3 gadu mērķis);

★ "Ar jēdzienu "Gudri ciemi" (Smart Villages) tiek saprastas kopienas, kas atsakās vienkārši gaidīt, kas ar viņiem notiks nākotnē"- tik vienkārši Eiropas Lauku tīkls skaidro Gudru ciemu jēdzienu, piedāvājot arī pilno definīciju šim jēdzienam: "Gudri ciemi ir kopienas lauku teritorijās, kas ar inovatīviem risinājumiem, uzlabo to dzīvotspēju, būvējot to uz vietējām stiprajām pusēm un iespējām. Tās balstās uz līdzdalīgu un iekļaujošu plānošanu, lai izstrādātu un īstenotu savas vietas ekonomisko, sociālo un vides situāciju, tai skaitā fokusējoties uz risinājumiem, ko piedāvā digitālās tehnoloģijas. Gudri ciemi iegūst no sadarbības un aliansēm ar citām kopienām un iesaistītajiem lauku un pilsētu vidēs. Gudru ciemu stratēģijas aizsākums meklējums esošajās iniciatīvās un var tikt finansēts no daudziem publiskiem un privātiem līdzekļiem" (no angļu val. Āris Ādlers)
Vairāk informācija pieejama šeit: <https://www.scitecheuropa.eu/smart-villages-rural-develo.../.../>

3. Vietas vides plānošana

- Izstrādāt (3 gadu mērķis) un realizēt (ilgtermiņa mērķis) Tūjas ciema centra funkcionālo un pilsētvides veidošanās redzējumu;
- Izstrādāts telpiskais plānojums sadarbībā ar novada domi, gudri izveidota skice, iespējams, piesaistot ainavu arhitektu, lai veidotu ne tikai funkcionālu, bet arī vizuāli pievilcīgu vidi (3 gadu mērķis);

4. Infrastruktūra un teritorijas plānojums

- Izmaiņas teritorijas plānojumā, kur paredzētas jaunas dzīves vietas, t.sk. daudzdzīvokļu ēkas (ilgtermiņa mērķis);
- Zonējums pakalpojumu sniedzējiem un tūrisma mītņu attīstībai, ielu infrastruktūrai kā arī vietas jaunai vidēji liela apjoma tūrisma un izklaides infrastruktūrai (ilgtermiņa mērķis);
- Tiek meklēts risinājums konflikta situācijām, kas saistītas ar teritorijas plānojumā identificētajām problēmām (ilgtermiņa mērķis);

5. Uzņēmējdarbības attīstība

- Uzņēmējdarbības vides attīstības stratēģijas izstrāde (3 gadu mērķis);
- Sadarbība ar Salacgrīvas novada domes uzņēmējdarbības departamentu (ilgtermiņa mērķis);
- Komplekss ilgtermiņa plāns investoru piesaistei (3 gadu mērķis);
- Vietējo iedzīvotāju uzņēmējspējas un vietējo uzņēmēju kapacitātes celšana (tēmas: pakalpojumi, nekustamā īpašuma attīstīšana Tūjas ciemā, u.c.) (ilgtermiņa mērķis);
- Vietējo uzņēmēju iesaiste sadarbības platformās un klāsteros (3 gadu mērķis);
- Radīta interese iedzīvotājiem par savas uzņēmējdarbības attīstīšanu, uzturēt ciešus kontaktus ar novada uzņēmējdarbības un tūrisma speciālistiem (ilgtermiņa mērķis);
- Uzņēmējdarbības attīstības šķēršļu novēršana un informācijas pieejamība par esošajiem uzņēmējiem un produktiem (3 gadu mērķis).

6. Identitātes pilnveidošana

- Iedzīvotāju sociālās un kultūras vides uzlabošana – kompleksi iekļaujoši Tūjas pasākumi – gan Zinību centra, gan biedrības «Tūjaskrasts» organizēti pasākumi, izmantojot Valsts kultūrkapitāla fonda, Salacgrīvas novada domes un Eiropas fondu līdzekļu piesaisti projektu izstrādes rezultātā (3 gadu mērķis);
- Tūjas ciema identitātes veidošana balstoties uz esošo kultūrvēsturisko mantojumu ilgtermiņa mērķis), piemēram, Tūjas ceļa teritorijas sakārtošana un iedzīvināšana (3 gadu mērķis);
- Lai gan identitātes pilnveidošana ir ilgtermiņa plānā, tomēr ieteicams identitātes definēšanu uzsākt jau šobrīd.

7. Tūja cilvēkiem

- Vietas mārketinga «Dzīvo Tūjā, strādā Tūjā, viesojies Tūjā» īstenošana dzīvē – ar mērķi palielināt iedzīvotāju skaitu Tūjā (3 gadu mērķis);
- Tūjas vides- draudzīga cilvēkam un rekreācijai, koncepta ieviešana Tūjā (ilgtermiņa mērķis);
- Mobilitātes nodrošināšana līdz Tūjai un no Tūjas, kā arī ciema robežās – videi un cilvēkiem draudzīga transporta privileģēšana, kā arī mobilitātes mierināšana ciemā (3 gadu mērķis).

ATTĪSTĀMIE OBJEKTI 3 GADU MĒRĶA SASNIEGŠANAI⁶

Iedzīvotāju izvirzītie attīstāmie objekti un pakalpojumi*	Komentāri
Vietas vides plānošana	
Sakārtots/strukturēts Tūjas centrs un piekļuve tam	
Sakārtota pietura	Veikti nepieciešamo labiekārtošanas darbu plānošana un īstenošana Tūjas autobusu pieturas teritorijā Sākuma gads: 2019; Beigu gads: 2021 Kopējais budžets € 10 000, PSV budžets: € 10 000
Norādes, velosipēdu joslas	
Labiekārtota pludmale	
Tiltiņš kājiniekiem pāri Zaķupei pie jūras un upes ielas galā	
Atpūtas soliņi pie veikala "Vērdiņš"	
Noejas uz jūru	Noejas Tūjā ir plānotas un atspoguļotas teritorijas plānojumā (2020-2030), noeju izbūvi apgrūtinā nespēja vienoties ar privātpašniekiem.
Sakārtota iebraukšanas ainava	
Zaķupes tauvas joslas labiekārtošana	
Atjaunots mols	Sakārtota tūrisma infrastruktūra Rekonstruēts Tūjas mols, attīstīts piekrastes tūrisms Sākuma gads 2019, Beigu gads 2021 Kopējais budžets : € 1 000 000 , PSV : € 200 000 Ārējie finanšu avoti : € 800 000
Tirgus laukuma izveide	

Infrastruktūra un teritorijas plānojums	
Ietves	No centra uz Dienvidu pusi
Kvalitatīvs ceļš līdz Tūjai	
Labierīcības pludmalē	
Kanalizācija un ūdensvadi	Saskaņā ar Salacgrīvas novada domes Rīcības plānā 2019-2021 R.3.2.1. Uzlabot ūdens, kanalizācijas un notekūdeņu saimniecības pakalpojumu sniegšanas uzņēmumu materiāltehnisko bāzi un kapacitāti, izpildes termiņš 2019-2021 Pamatā darbi tiek veikti piesaistot Eiropas Reģionālā attīstības fonda līdzekļus, atbildīgais SIA „Salacgrīvas ūdens” vadītājs.

⁶ Aptaujāto 80 iedzīvotāju un viesu izvirzītie objekti

Attīstīta ārpus ciema teritorija- viesnīcas un apskates objekti	
Centrālās ielas seguma uzlabošana	Autoceļu segumu rekonstrukcija paredzēta šādos posmos: Tūja - Ežurga Tūjas skola - Pīlāgi Mievas - Tūjas skola Sākuma gads: 2019; Beigu gads: 2021
Ielu apgaismojums	
Atkritumu šķirošanas urnas	Liepupes pagasta pārvalde plāno izvietot atkritumu šķirošanas urnas, bet vēl tiek meklēta piemērota vieta.
Vairāk atkritumu urnu	
Sakārtots bērnu laukums	
Sadzīves pakalpojumu nodrošinājuma vietas	
Uzņēmējdarbības attīstība	
Aptieka	
Uzlabots autobusu saraksts	Sabiedriskā transporta kustības grafiku plāno pakalpojumu sniedzējs, šajā gadījumā SIA CATA, baltoties uz faktisko pieprasījumu, noslodzi maršrutos.
Mobilas skatuves izveide pasākumiem	

REKOMENDĀCIJAS

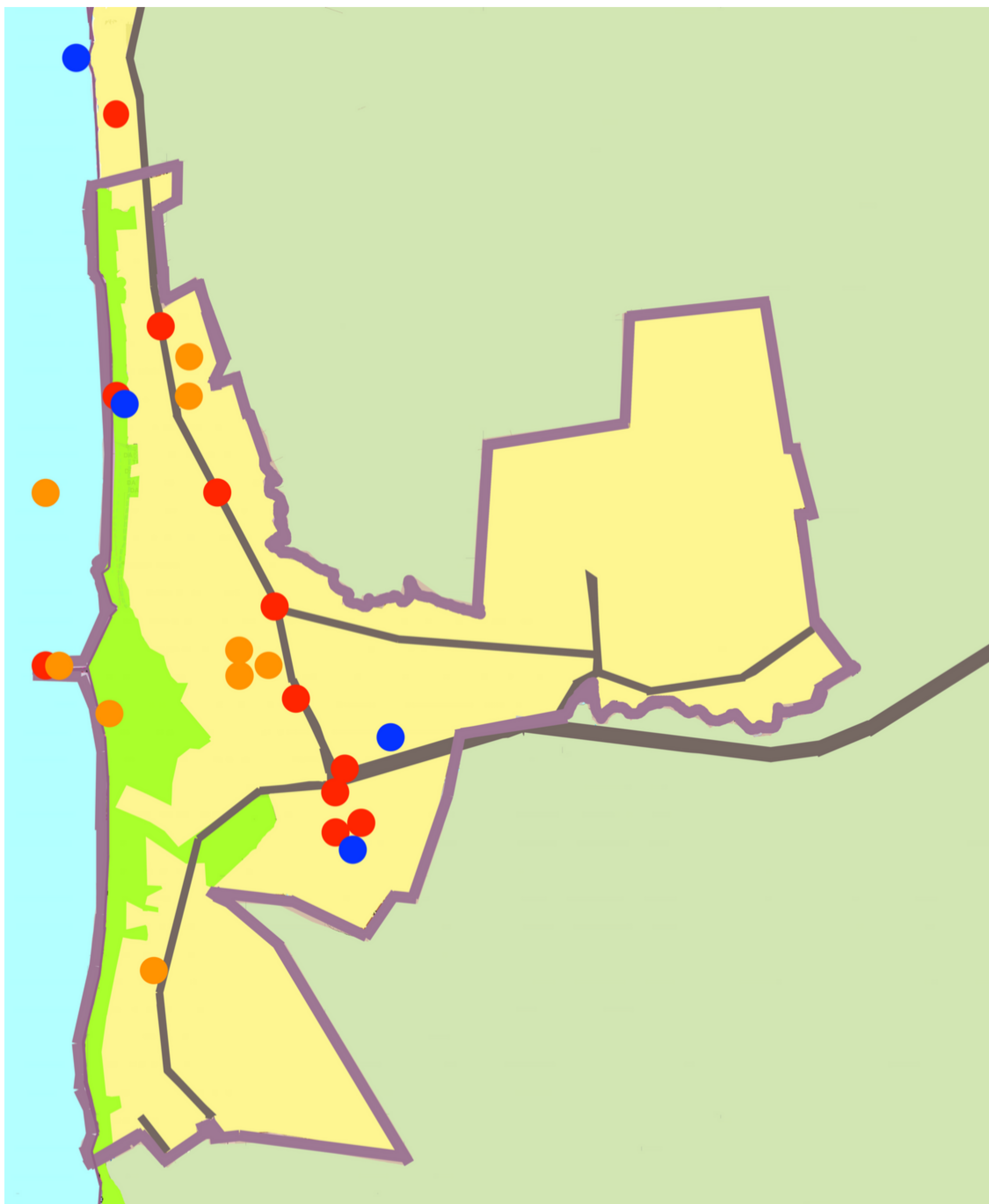
- Šajā attīstības plānā ietverto informāciju uzskatīt par attīstības plānu nevis teritorijai, bet iedzīvotājiem, kur teritorija ir ģeogrāfiska vienība, kas šobrīd atrodas Salacgrīvas novada administratīvajā teritorijā;
- Ciema attīstības plānā ietvertais iedzīvotāju redzējums, vēlmes un vajadzības ir jātransformē pašvaldības plānošanas ilgtermiņa un īstermiņa plānošanas dokumentos;
- Tūjas ciema attīstības kontekstā Tūju rekomendējam apskatīt kā vietu, kur ir ne tikai esošie deklarētie iedzīvotāji un viņu vajadzības, bet aptverot visus Tūjā esošos un epizodiski iebraucošos cilvēkus;
- Izstrādājot un realizējot novada attīstības plānus, respektēt Tūjas ciema elementārās pamatvajadzības un ne-pretnostatīt tās lieliem investīciju projektiem;
- Veiksmīgai Tūjas ciema attīstības īstenošanai nepieciešams turpināt un attīstīt ciešāku sadarbību un mijiedarbību ar esošajiem Tūjas iedzīvotājiem, tai skaitā viedokļu līderiem;
- Ciema attīstības kontekstā rast resursus ciema aktīvo iedzīvotāju spēcīnāšanai un neaktīvo cilvēku aktivizēšanai;
- Plānojot Pašvaldības resursu kultūras, sporta un izglītības aktivitātēm, ņemt vērā un veidot ciešāku iedzīvotāju mentālo saikni ar pašvaldību;
- Rast iespējas Tūjā organizēt novada svētkus, integrēt citās novadam būtiskās sociālās un kultūras aktivitātēs, kā arī veicināt Tūjai specifisku sociālkulturālu pasākumu veidošanos un attīstīšanos;
- Sniedzot atbalstu biedrošanās aktivitātēm attīstīt dažādus komunikāciju kanālus ar dažādām Tūjas iedzīvotāju grupām.

PIELIKUMI

Karte

- Vietas, kuras izraisa neizpratni
- Vietas, kuras izraisa negatīvas emocijas
- Vietas, kuras ir patīkamasi